**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**
**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
**Кафедра банківської справи**

Допущено до захисту
Завідувач кафедри _____ Кузнєцова Л.В.

“_____”_____2019 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

**зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»**

**за спеціалізацією «Банківська справа»**

на тему:

# «Розвиток процесів злиття та поглинання в банківській сфері України»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 2
Факультету фінансів та банківської справи
БОЙКО Д. О.
Керівник: к.е.н., доцент
СЕРГЄЄВА О.С.

**Одеса 2019**

# ЗМІСТ

**ВСТУП** …… 3
**РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ …….....** 6
1.1. Сутність та види процесів злиття та поглинання в Україні…... 6
1.2. Нормативно-законодавча база України щодо методів злиття та поглинання банків …….. 19
Висновки до розділу 1…….. 26
**РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ БАНКІВ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНІ** ……..……... 28
2.1. Оцінка діяльності банків на фінансовому ринку …….. 28
2.2. Аналіз діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на банківському ринку України……...…… 38
2.3. Оцінка ефекту процесів злиття та поглинання у банківській системі…… 47
Висновки до розділу 2…….. 50
**РОЗДІЛ 3 НАСЛІДКИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ** ……. 52
3.1. Міжнародний досвід процесів злиття та поглинання в банківських системах світу …….. 52
3.2. Перспективи розвитку процесів злиття та поглинання в Україні в сучасних умовах …….. 57
Висновки до розділу 3…….. 67
**ВИСНОВКИ……...** 68
**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**…….. 71

# ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У посткризовий період розвитку економіки України спостерігається негативна тенденція зниження довіри до банківської системи, яка супроводжується зменшенням рівня капіталізації банків. Разом із цим, окремі установи банківської системи з недостатнім обсягом капіталу, проблемним кредитним портфелем, незбалансованою структурою активів і пасивів стають збитковими та неплатоспрожними. За даних умов актуалізується необхідність наукового обґрунтування доцільності здійснення реструктуризації банківської системи та реорганізації окремих банків.

Світовий досвід і вітчизняна практика свідчать про активізацію процесу реорганізації банківських установ, що виступає одним із чинників запобігання їх банкрутства та ліквідації. Такі тенденції характерні як для глобальних та інтернаціональних фінансових ринків, так і банківської системи України, в якій відбуваються процеси реорганізації. Реорганізація банків за умов фінансової нестабільності розглядаються як дієві способи консолідації банківського бізнесу, підвищення його прибутковості та ефективності за рахунок досягнення конкурентних переваг, синергетичного ефекту, розширення масштабів діяльності, економії на витратах та освоєння нових сегментів ринку банківських продуктів і послуг.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить, що теоретичні та практичні аспекти проблем реорганізації банківських установ досліджуються провідними зарубіжними та вітчизняними вченими. Зокрема, системну реорганізацію банківського сектору розглянуто у працях таких зарубіжних учених, як К. Боумен[8], Гохан Патрик А. [9], Доналд Депамфилис [10], Стэнли ФостерРид, Александра Рид Лажу[11], Б. Мильнер, проф. Ф.Лиис[13], Чечетов М.В. [14], Доналд Депамфилис [17], Стэнли Фостер Рид, Александра Рид Лажу[18] та інших. Серед вітчизняних

науковців питанням реорганізації банків приділяли увагу такі науковці та практики: Кузнєцова Л.В. [40] , Коваленко В.В. [25] , Звєряков М.І. [50], В.А. Галанов[12], В.А.Галанов[19], Владимирова И.Г. [21] та інші.

Віддаючи належне практичним напрацюванням із цієї тематики, зауважимо, що необхідно продовжувати такі дослідження, зокрема щодо висвітлення питань реструктуризації банківського сектора, реорганізації банківських установ і консолідації банківського капіталу в умовах нестабільного макроекономічного середовища.

Метою кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра є обґрунтування реорганізації банків шляхом їх злиття та поглинання як найбільш дієвих інструментів реформування банківської системи України.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- ознайомитися з теоретичними аспектами сутності «злиття» та «поглинання »;
- визначити нормативно-правову базу, яка регламентує організацію та регулювання порядку реорганізації в Україні;
- провести оцінку діяльності банків на фінансовому ринку;
- проаналізувати діяльність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- оцінити ефект процесів злиття та поглинання банків;
- обґрунтувати пропозиції щодо використання міжнародного досвіду процесів злиття та поглинання банків;
- надати рекомендації щодо напрямів удосконалення організації злиття та поглинання банків в Україні.

Об’єктом дослідження є процес реорганізації банківської системи України.

Предметом дослідження є теоретично-методичні засади та практичні аспекти щодо реорганізації банківських установ.

Методи дослідження. Для вивчення проблем щодо злиття та поглинання банків в Україні в кваліфікаційній роботі використовувались теоретичні та

методологічні основи дослідження теорії фінансів і банківської діяльності. Використовувались статистичні методи, методи фінансового аналізу, методи порівняння та спостереження.

Інформаційною базою дослідження виступають закони України, інші нормативно-правові акти центральних органів влади, зокрема, положення та інструкції НБУ, монографічні дослідження та наукові публікації економістів.

Джерела інформації для аналітичних розрахунків обмежуються офіційними даними НБУ та інформацією, котра розміщена на офіційних сайтах зазначених установ.

Практична цінність висновків і рекомендацій полягає у тому, що робочий матеріал може бути використаний для удосконаленню трактування поняття «реорганізація банку» як злиття, поглинання, поділ, виділення банку, перетворення його організаційно-правової форми, в результаті яких відбувається одночасне створення або ліквідація одного або декількох банків, прийняття майна банку, коштів, прав і обов'язків правонаступником або правонаступниками.

Апробація результатів дослідження. По темі кваліфікаційної роботи були опубліковані: стаття, для внутрішнього університетського збірника «Проблеми злиття та поглинання банківських установ в Україні в сучасних умовах » та прийнята участь у IV Міжнародної науково - практичної Інтернет-конференції за результатами якої опубліковані тези «Міжнародний досвід процесів злиття та поглинання в банківській системі України».

## Висновки до третього розділу

За результатами проведеного аналізу визначено, що процеси злиття та поглинання стосовно українських умов можуть стати дієвим елементом підвищення капіталізації банківської системи України. Як свідчить зарубіжна практика, провідну роль в сприянні реструктуризації банківської системи відіграють органи державного управління шляхом заохочення об'єднання та продажу найслабших банків. Для України важливим є вивчення та адаптація цього для збереження стабільності банківської системи в умовах кризи.

Враховуючи останні тенденції стагнації процесів злиття та поглинання в Україні, можна стверджувати, що для подальшого розвитку ринок потребує суттєвого удосконалення та спрощення нормативно-правового та організаційно-методологічного забезпечення.

Ми вважаємо, що за теперішніх економічних умов, котрі сформувалися в Україні, потрібно розпочинати впровадження іноземної практики реорганізації банків з практики держав із перехідною економікою, зокрема здійснювати транскордонні злиття і поглинання, котрі поможуть повернути закордонний капітал до банківського сектора України.

Отже, у результаті поглинання банк стає більш спеціалізованим у одному або декількох специфічних видах діяльності. Це також позитивно впливає на його ефективність. У разі, коли банківські операції стануть більш диверсифікованими, то його ефективність може зменшитися. Це можна назвати непрямим ефектом злиття. Іноземна власність також позитивно впливає на ефективність банківської установи. Якщо у результаті поглинання місцевий банк отримує іноземний статус, це дає змогу йому стати більш ефективним у майбутньому.

# ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення важливого наукового завдання щодо вдосконалення механізму реорганізації банків і підвищення їх ефективності. Результати проведених досліджень та світова практика доводять, що процеси злиття та поглинання стосовно українських умов можуть стати дієвим елементом підвищення капіталізації банківської системи.

За результатами проведеного дослідження сформульовано низку висновків і пропозицій:

1. Нами доведено, що терміни «злиття» та «поглинання» не однакові, що під поглинанням мається на увазі процес, який характеризується припиненням діяльності об'єкта поглинання та придбанням банком-покупцем його активів і зобов'язань, а злиття трактується як процес, що характеризується об'єднанням двох чи більше юридичних осіб в одну юридичну особу; при цьому банки, що об'єдналися, припиняють своє існування, а їх активи та зобов'язання переходять на баланс новоствореного банку.
2. Нами було досліджено ,що перш за все, потребує удосконалення нормативно-правова база стосовно реалізації злиття та поглинання банків. Крім того, корисним буде застосування провідного зарубіжного досвіду стосовно стимулювання даних процесів на вітчизняному ринку банківських послуг. Особливо важливим є залучення зарубіжного капіталу шляхом злиття або поглинання українських банків іноземними фінансово-кредитними установами. Це не тільки дозволить отримати додаткові фінансові ресурси, але й використати світовий досвід банківського менеджменту, провідні інновації у сфері надання банківських послуг.
3. Ми проаналізували, що тенденція розвитку реорганізаційних процесів на ринку банківських послуг України свідчить про певний спад, який триває вже декілька років поспіль. Однак, враховуючи політичну та соціально-

економічну ситуацію, яка складається в Україні, слід зазначити, що в найближчій перспективі трендом розвитку ринку буде вихід іноземних інвесторів, що відображатиметься на ринку збільшенням кількості реорганізаційних угод.

4. Проаналізовано склад, структуру та динаміку фінансових ресурсів ПАТ «Райффазен Банк Аваль» і можна зробити висновок, що загальна сума пасивів має тенденцію до збільшення. Це свідчить про розширення діяльності банку. Таке збільшення спричинене зміною таких складових пасиву, як зобов'язання і власний капітал.

Щодо зобов'язань ПАТ «Райффазен Банк Аваль», то вони протягом 2017 року збільшились майже на 1%, а протягом 2018 року – збільшились на 9,34%, порівняно з попереднім роком. Збільшення питомої ваги зобов'язань може свідчити, з одного боку, про зменшення надійності банку і захищеності його кредиторів та вкладників, з іншого боку, про збільшення активності в роботі з клієнтами.

Швидкі темпи зростання власного капіталу ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» призвели до зміни в структурі фінансових ресурсів банку: питома вага зобов'язань зменшилася з 85,84% до 85,31% і відповідно на стільки ж зросла питома вага власного капіталу банку з 14,16% до 14,69% в структурі фінансових ресурсів банку. Такі зміни свідчать про те, що є: 1) зменшення активності банку по залученню коштів;2) зростання надійності банку та захищеності наявних і потенційних вкладників банку. Рівень достатності капіталу є нормальним, оскільки його значення за результатами звітного періоду (14,16%) входить до рекомендованого проміжку 10-20%. Це свідчить про те, що власний капітал може а повній мірі виконувати свою основну функцію - страхування інтересів вкладників і кредиторів, а також покриття поточних збитків від банківської діяльності. Можно стверджувати, що ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» нічого не загрожує, він займає стійку позицію в банківській системі України.

5. Проведене дослідження доводить, що до основних проблем визначення синергетичного ефекту у банківській системі Украни варто віднести недостатню розробку питань оцінки ефективності процесів злиття та поглинання на вітчизняному банківському ринку, а саме – визначення ефективності на основі використання показника синергії.
6. Нами обгрунтовано, що органи банківського нагляду більшості зарубіжних країн одностайно визнали доцільним оздоровлення проблемних банків шляхом їх злиття та поглинання до фінансово стійких банків, які виступили з такою ініціативою.
7. Визначили, що необхідно зазначити, що існує ціла низка проблем, що стримують розвиток ринку злиттів та поглинань в Україні:

    1) світова економіка знаходиться в активній стадії зменшення боргового навантаження на акціонерний капітал, що відповідно зменшує розміри вільного інвестиційного капіталу, особливо в ринки, що розвиваються, такі, як Україна;

    2) украй низький попит інвесторів на ризикові угоди, а інвестиції до України інвестори розглядають як одні з найризикованіших, тому їх було зведено до мінімуму;

    3) інвестори, які розглядають інвестиційні можливості в Україні, віддають пріоритет компаніям у секторах, що найменш вразливі до впливу кризи, як виробництво харчових продуктів і торгівля, обходячи увагою банківську сферу.

# СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ


1. Економіка підприємства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. П. Макаровська, Н. М. Бондар. — К. : МАУП. 2013. — 304 с.
2. Міщенко В. Проблеми реорганізації та реструктуризації комерційних банків / В. Міщенко // Банківська справа. — 2010. — №1. — С. 3–5.
3. Порядок проведення реорганізації банків [Електронний ресурс]. Режим доступу:https://pidruchniki.com/14350120/bankivska_sprava/poryadok_provedennya_reorganizatsiyi_bankiv
4. Созоник М. Злиття і поглинання на банківському ринку / М. Созоник //Золотий резерв. — 2011. — № 5. — С. 20–21.
5. M&A review full year 2015: Thomson Reuters [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.hitc.com/en-gb/2016/01/06/ma-review-full-year-2015-thomson-reuters/.
6. Башлай С. В. Злиття та приєднання в банківському секторі України // Актуальні проблеми економіки. –2007. – № 1. – С. 131.
7. Закон України “Про банки і банківську діяльність”// Відомості Верховної Ради. - 2000. - № 5 - 6, Ст. 30.
8. К.Боумэн Стратегический менеджмент: Учебник / Пер.с англ. Н.И.Алмазовой. − М.: ООО „Издательство Проспект”, 2003. 336с. 2. Гохан Патрик А. Слияния,поглощения иреструктуризация компаний /Патрик А. Гохан; Пер. с англ. − 3-е изд. − М.: Альпина Бізнес Букс, 2007. − 741 с. 3. Доналд Депамфилис Слияния, поглощения и другие способыреструктуризацыии компании / пер. с англ. − М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007.− 960 с.
9. Гохан Патрик А. Слияния,поглощения иреструктуризация компаний / Патрик А. Гохан; Пер. с англ. − 3-е изд. − М.: Альпина Бізнес Букс, 2007. − 741 с.

10. Доналд Депамфилис Слияния, поглощения и другие способыреструктуризацыии компании / пер. с англ. − М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007.− 960 с.
11. Рид Ф. Искусство слияний и поглощений/ Стэнли ФостерРид. Александра Рид Лажу; Пер. с англ., 3-е изд. − М.:Альпина Бизнес Букс, 2007. −957 с.
12. Акционерное дело: Учебник /под ред. В.А. Галанова. − М.:Финансы и статистика, 2003. − 544 с.
13. Управление современнойкомпанией: Учебник / подред.проф. Б. Мильнера и проф.. Ф.Лииса. − М.: ИНФРА−М 2001. 586 с.
14. Словник акціонера Заг.ред.:Чечетов М.В: − К.: „Видавничий дім „Корпорація”, 2004. − 600 с.
15. Большая экономическая энциклопедия. − М.: Эксмо, 2007. − 816 с.
16. Патрик А. Слияния,поглощения иреструктуризация компаний / Патрик А. Гохан; Пер. с англ. − 3-е изд. − М.: Альпина Бізнес Букс, 2007. − 741 с.
17. Доналд Депамфилис Слияния, поглощения и другие способыреструктуризацыии компании / пер. с англ. − М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007.− 960 с.
18. Рид Ф. Искусство слияний и поглощений/ Стэнли ФостерРид. Александра Рид Лажу; Пер. с англ., 3-е изд. − М.:Альпина Бизнес Букс, 2007. −957 с.
19. Акционерное дело: Учебник /под ред. В.А. Галанова. − М.:Финансы и статистика, 2003. − 544 с.
20. Положення про акціонерні товариства. Затверджене Постановою ради Міністрів РСФР № 601 від 25.12.1990 р.
21. Владимирова И.Г. Слияния и поглощения компаний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cfin.ru/press/management/1999-1/03.shtml. - Назва з екрану.

22. Кириченко О. А. Економічна безпека банківської системи України в умовах глобальної фінансової кризи // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8. – С. 223.
23. Ковний, Ю. Є. Організаційно-економічні методи регулювання процесів поглинання суб'єктів господарювання: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук[Текст] / Ю. Є. Ковний. - Л., 2006. -194 с.
24. Петренко Ю.И. Развитие стратегий слинний и поглощений юридических лиц: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами) – промышленность /Ю.И.Петренко – М., 2007. – 23 с. 13.
25. Коваленко В.В. Фінансова глобалізація та її вплив на процеси злиття і поглинання банків України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://global-national.in.ua/archive/9-2016/132.pdf.
26. Закон Україні про спрощення процедури злиття банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ipress.ua/news/poroshenko_uhvalyv_zakon_pro_zlyttya_bankiv_208612.html
27. Закон України № 1617-VI від 24.07.2009 Постанова 27.06.2008 № 189 «Про затвердження Положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0845-08
28. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, Розділ 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01
29. Саркисянец А. Базельское соглашение// Бизнес и банки.2017.№11
30. Посилення вимог до капіталу: норми ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=47725151
31. Анисимова А. И., Верников А. В. Структура рынка банковских услуг и ее влияние на конкуренцію (на примере двух российских регионов) / А.

И. Анисимова, А. В. Верников // Деньги и кредит. – 2011 . – №11. – С. 53–62.

32. Балацкий Е., Павличенко Р. Иностранные инвестиции и экономический рост: теория и практика исследования // Мировая экономика и международные отношения. 2015.
33. Основні показники банківської системи України. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/index.
34. Журнал "економіка" за 2015, 2016 рік, статті: "Ризики зовнішнього фінансування української економіки"; "Економічні підсумки 2016 року"
35. Ганзюк С. М. Особливості функціонування проблемних банків в Україні / С. М. Ганзюк, А. В. Лінькова // «Молодий вчений» – № 8 (35). – серпень 2016 р. – С. 11-14.
36. Фатюха В. В. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України / В. В. Фатюха // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf.
37. Історія ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Райффайзен_Банк_Аваль
38. ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.aval.ua
39. Документація ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.aval.ua/ru/documents
40. Кузнецова Л. В. Развитие процессов консолидации и концентрации в банковской системе Украины / Л. В. Кузнецова, А. С. Телегин / Материали за 10-а международна научна практична конференция, «Новината за напреднали наука», 2014. – Том 1. Икономики. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД. – С. 43-49.
41. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов / А. Дамодаран. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 1341 с.

42. Капица С.П. Синергетика и прогнозы будущего / С.П. Капица , С.П. Курдюмов , Г.Г. Малинецкий . – М.: Эдиториал УРСС , 2013. – 283 с.
43. Зав'ялова О. Злиття і поглинання в Україні: від чого залежить успіх Синергія.
44. Гречанинов Ф. В.. Практические аспекты проведения слияний и поглощений в Украине. Український інвестиційний журнал "Welcome" - №11-12, 1998 р.
45. Скоробогач О. Стан і тенденції розвитку процесів злиття і поглинання у банківській системі України [Електронний ресурс] / О. Скоробогач // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 1(30). – С. 62-66. – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6927/1/Skorobohach.PDF.
46. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа [Текст] : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Рущишин, Т. Я. Андрейків. – К.: Знання, 2008. – 564 с.
47. Білик О. І. Проблеми та перспективи проведення реорганізації як способу оздоровлення банківської системи України [Електронний ресурс] / О. І. Білик // Фінансовий простір. - 2015. - № 1 (17). - С. 25-32. - Режим доступу : http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1501/15boiptp.pdf.
48. Два крупнейших немецких банка заявили о возможном слиянии//Financial Times [Електронний ресурс] - Режим доступу : https://ibc.ua/articles/dva-krupnejjshikh-nemeckikh-banka-zajavili-o-vozmozhnom-slijanii-financial-times-139249%c2%a0
49. SSocGen agrees to sell Macedonia and Montenegro units// FINANCIAL [Електронний ресурс] - Режим доступу : https://www.reuters.com/article/societe-generale-ma-otp/socgen-agrees-to-sell-macedonia-and-montenegro-units-idUSFWN20N0FH
50. Сергеева О.С. Матвєєнко С.О. Перспективи розвитку cashless economy в Україні/ О.С.Сергєєва, С.О. Матвєенко// Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Випуск 3(08). – С.313 – 316

51. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: https://www.bank.gov.ua
52. Макроекономічні показники [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57896
53. Шишкіна О.В., Краснянська Ю.В. Діагностування стану і структури грошової маси у контексті монетизації економіки України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/28.pdf
54. Бочан В.І. Управління стійкістю грошового обігу України : дис. канд. ек. наук : 08.00.08 / — Львів, 2018. — 236 с.
55. Коваленко В.В.,Сергєєва О.С. Банковский капитал в системе управления денежными потоками банковской деятельности / В.В. Коваленко, О.С. Сергєєва // Научно-теоретический и практический журнал «Оралдын Фылым Жаршысы». – Уральск, 2013. – №29(77). – С. 71 - 78
56. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання [Текст] : аналіт. огляд / [упоряд.: С. С. Чернявський, В. А. Некрасов, А. В. Титко та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 152 с.
57. Глосарій банківських термінів [Електронний ресурс] -Режим доступу до ресурсу:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123245&cat_id=12320
58. Сергєєва О.С. Стратегія фінансового управління в банку/Сергєєва О.С. // Науковий вісник ОДЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія. – №19(56) Одеса, 2007 – с.64-70 (д.а.)
59. Сергєєва О.С. Інформаційні технології як фактор конкурентоспроможності банку на ринку банківських послуг/ О.С.Сергєєва //Матеріали четвертої науково-практичної конференції [Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації (частина 3)]. – Одеса, 2010. – С. 30-32
60. .Коваленко В.В.,Сергєєва О.С. Основні параметри монетарної політики в умовах посткризового розвитку фінансової системи /В.В.Коваленко,

О.С. Сергєєва // Міжнародна науково-практична конференція [Сучасні проблеми та механізм фінансового управління] (12-13 лютого 2013 р.) Науково-дослідний центр Індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків, 2013. - С.348 – 352

61. Радова Н. В. Фінансова глобалізація та її вплив на національні процеси злиття та поглинання банків / Н. В. Радова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. - Вип. 16(3). - С. 119-122. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%283%29__31
62. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку: монографія / за ред. проф. Коваленко В.В. – Одеса: Атланта, 2012. – С. 330 – 384
63. Державне регулювання та нагляд банківської діяльності: методологія та практика: монографія / за ред. проф. Коваленко В.В. – Одеса: Атлант, 2013. – С.135 – 153, 403 – 410
64. Сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку суб'єктів фінансового ринку: колективна монографія / за ред. К.Ф. Ковальчука. – Павлоград: АРТ СИНТЕЗ – Т. – 2014. – С.79 – 87
65. Діяльність банків у забезпеченні сталого розвитку фінансового ринку України: монографія // за ред. проф. Коваленко В.В. – Одеса: Атлант, 2014. _ С.9 – 20
66. Кузнєцова Л.В. Теоретико-методологічні засади фінансової діяльності банку: монографія / Л.В. Кузнєцова. – Одеса: Атлант, 2009. – 324 с.